

Víctor Hurtado

**ATLES MANUAL
DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA**

*

Del paleolític a la unió amb Aragó

Rafael Dalmau, Editor

SUMARI

PRESENTACIÓ	5
ATLES - SIMBOLOGIA	9
Situació política i domini lingüístic	10
Divisions administratives	11
Relleu	12
Hidrografia	13
Temperatura mitjana anual	14
Pluviometria mitjana anual	15
Vegetació potencial de Catalunya	16
Clima	17
PALEOLÍTIC (1 200 000-12 000 BP)	18
Paleolític inferior (1 000 000-100 000 BP)	20
Paleolític mitjà (100 000-40 000 BP)	22
Paleolític superior (40 000-10 000 BP)	24
Epipaleolític/mesolític (10 000-7 500 BP)	26
Art rupestre	28
NEOLÍTIC (5 500-2 500 aC)	30
Neolític antic cardial i epicardial (5500-4000 aC)	32
Neolític mitjà (4000-3000 aC)	34
Neolític final (3000-2500 aC)	36
Megalitisme europeu	38
Monuments megalítics	40
EDAT DELS METALLS (2 500-700 aC)	42
Calcolític-Vas Campaniforme (2 500-1 800 aC)	44
Bronze antic (1 800-1 500 aC)	46
Bronze mitjà (1 500-1 250 aC)	48
Bronze final i camps d'urnes (1 250-700aC)	50
L'APARICIÓ DEL FERRO I LA SEVA DIFUSIÓ (1 500-650 aC)	52
Primera edat del ferro (700-550 aC)	54
LA COLONITZACIÓ FENÍCIA I GREGA	56
Fenícis i púnics (720-218 aC)	58
Greco (600-450 aC)	60
Empúries, ciutat grega (v585-218/200 aC)	62
EL MÓN DELS IBERS	64
Ibers, el període antic (v550-400 aC)	66
Ibers, el període ple: el territori (400-200 aC)	68
Ibers, el període ple: economia i poblament (400-200 aC)	70
Ibers: arts i creences	72

CONQUESTA ROMANA I DOMINI (218-27 aC)	74
La conquesta romana (218-205 aC)	76
Consolidació i ampliació de la conquesta (205-39 aC)	78
Integració al món romà (205-27 aC)	80
Guerres civils: Sertori contra Pompeu (83-72 aC)	82
Guerres civils: Pompeu contra Cèsar (49-45 aC)	84
Empúries, ciutat romana	86
Iluro, centre vitícola en el canvi d'era	88
ALT IMPERI (27 aC-284 dC)	90
La civitas dins de la província	92
Administració de la província imperial	94
Vies romanes	96
Vil·les i centuriacions	98
Baetulo, capital terrissaire de la Laietana	100
Tarraco, ciutat imperial	102
Manufactura i comerç: entre l'autoconsum i l'exportació	104
Art i arquitectura imperial	106
El segle III, un món en crisi	108
Crisi o transició (235-284)	110
BAIX IMPERI (284-509)	112
Canvi i continuïtat de la civitas	114
Decadència econòmica	116
Barcino, una colònia amb futur	118
Difusió del cristianisme	120
De pagans a cristians (segles III-v)	122
Art i cultura dels primers cristians (segles IV-v)	124
Usurpadors i reis gots (409-423)	126
Els darrers anys de Roma (423-472/475)	128
INTERVAL VISIGOT (472/475-720)	130
La conquesta visigoda (472/475-507)	132
Un regne mediterrani (507-548/549)	134
Un regne peninsular (548/549-672)	136
Les fractures d'un regne a la deriva (672-718)	138
Una economia esgotada	140
Art i cultura en el món visigot	142
L'EXPANSIÓ MUSULMANA	144
La conquesta musulmana (712/713-720)	146
L'emirat omeia a la segona meitat del segle VIII	148
Una frontera inestable (720-798)	150

L'IMPERI CAROLINGI (751-987)	152
La conquesta carolíngia (798-812/813)	154
Revoltes i contraofensiva emiral (812/813-868/870)	156
El domini carolíngi als comtats catalanoseptimans	158
Guifré el Pelós i la unitat comtal (870-897)	160
Els Banú Qassi a la vall de l'Ebre	162
Els fills del Pelós i el naixement de les cases comtals (897-947)	164
Camí cap a la independència (947-992)	166
Principats al regne de França al final del segle x	168
Repoblació, riquesa agrària i moviments econòmics	170
Una societat en transformació	172
Gerunda, una seu episcopal sobre la Via Francisca	174
Neix una nova església	176
Monestirs i canòniques	178
Renaixement cultural i art preromànic	180
GRANS COMTES	182
Ramon Borrell I, un món que comença (992-1018)	184
Berenguer Ramon I, un canvi de rumb (1018-1035)	186
La desintegració del califat de Còrdova (1009-1031)	188
Ramon Berenguer I i l'expansió vers ponent (1035-1060)	190
L'expansió ultrapirinènica (1057-1076)	192
El Cap d'Estopes i el Fratricida (1076-1097)	194
Ramon Berenguer III. Tèptatives a l'exterior (1097-1115)	196
Ramon Berenguer III, príncep sense principat (1116-1131)	198
Ramon Berenguer III i el front mediterrani	200
Ramon Berenguer III i la conjuntura occitana	202
Les paries, un riu d'or	204
Excedent agrari, vies i mercats	206
Barcelona, capital comtal	208
El feu i el castell	210
La lluita feudal (1040-1060)	212
Una primera noblesa feudal	214
L'abat Oliba i la Pau de Déu (v971-1046)	216
Nous monestirs i canòniques	218
L'església: resistència i compromís feudal	220
L'èxit d'una cultura escrita	222
La iniciativa constructora: el primer romànic	224
REGNES DE TAIFES	226
Fracàs al sud de l'Ebre i intrusió del Cid (1083-1099)	228
Tortosa i Lleida entre els almoràvits i Aragó (1099-1129)	230
Madina Balagî un espai urbà al límit del Tagr al-A'là	232
Art i cultura en terres del Xarq al-Àndalus	234

LA UNIÓ AMB ARAGÓ	236
Ramon Berenguer IV entre Castella i Roma (1137-1158)	238
El final de la conquesta (1147-1153)	240
Tortosa, un port genovès frustrat	242
Lleida entre Urgell i Barcelona	244
Ramon Berenguer IV i Occitània	246
Ramon Berenguer IV i la política peninsular	248
Nobles fidels i funcionaris eficients	250
Una església pròpia: la seu tarragonina	252
BIBLIOGRAFIA	255
FONTS	267
ÍNDIX TOPONÍMIC	271